

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA U THOMA (P1)

LUHUHI/THAFAMUHWE 2012

MEMORANDAMU

MARAGA: 70

Memorandamu uyu u na masiatari a 7.

KHETHEKANYO YA A: THOLOKANYONDIVHO**MBUDZISO 1****TSHIBVELEDZWA TSHA 1: PHUROSA**

- 1.1 Ndi zwiito zwa vhana vhavho vho lemalaho. (1)
- 1.2
- U pwasha miḁi ya vhaḁwe. (2)
 - Wa u khakhisa vhasadzi na vhananyana. (2)
- 1.3.1 Vha ya u tha mufuvha. (1)
- 1.3.2 U hwala dzembe ḁa mufakwa vha livha tshikovhani. (1)
- 1.4 Ndi ngauri vhana havha khotsi avho vha tshi vha kaidza mme avho vha a vha lamulela. (2)
- 1.5 Ndi wa u dinalea ha Vho-Mununzwu nga vhana vhavho musu vha tshi beba vhana vhanzhi-vhanzhi vha si na vhokhotsi vha vha ḁhogomelaho. (2)
- 1.6 Vhundenwa a vhu vhuedzi tshithu./A zwo ngo naka u pumetshedza tshiḁwe na tshiḁwe kha vhuloi./U lema hu fhira u lotshelwa. (Kana zwiḁwe na zwiḁwe zwi pfalaho.) (2)
- 1.7 Uri vhana arali vha ita vhukhaxhi vhufhio na vhufhio na iwe mubebi wavho zwi fhedza zwo u kwama. (2)
- 1.8 Hai, a vha ḁihudzi ngazwo, vha ita na u ḁisola uri ndi nga mini vho vha na vhana vhanzhi-vhanzhi. (2)
- 1.9 B Minzhi (1)
- 1.10 Vhu a tendisea sa izwi a tshi ḁidzhenisa kha u ḁea ngeletshedzo ya uri vhana havha vha tea u shanduka uri vha shandukise nyimele ye vha ḁangana nayo hayani havho. (2)
- 1.11 U sa lema vhana , na u ita uri ḁwana muḁwe a pfesese zwine nda amba muḁini wanga. (Na mihumbulo miḁwe i pfalaho.) (2)

TSHIBVELEDZWA TSHA 2: TSHIFANYISO

- 1.12 Vhahulisei- hu na thuthuthu dza mapholisa nga murahu. (2)

- 1.13 Musi vha tshi kandekanywa nga goloi ya vhahulisei nga khole/luvhilo lwa goloi lwo kalulaho vhukati ha vhathu. (2)
- 1.14 Vhushai. (1)
- 1.15 Mudagasi na maḁi. (2)
- 1.16 D/A na C (1)
- 1.17 Kha 1 mukalaha vha khou tambudzwa nga vhana ngeno kha 2 vhathu vha tshi khou tambula nga u shaya tshumelo. (2)

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 30

KHETHEKANYO YA B: MANWELEDZO/SAMARI

MBUDZISO 2

TSHIBVELEDZWA TSHA 3: PHUROSA

ADENDAMU YA SAMARI

- U tea u dzudzanya tshifhinga tsha u vhala thero dzo fhambanaho.
- U toda fhethu havhudi ho fhumulaho.
- U tea u fhiwa tshifhinga tshi sa khakhiswi.
- U tea u la zwiliwa zwi sa kumedzisi.
- U tea u ita nyonyoloso nga ndila yo teaho.
- U tea u dzudzanya notsi dzawe zwavhudi.
- Muvhali u tea u vhudzisa vhadededzi na vhañwe ngae hune a si pfesese.
- U tea u dina tshifhinga tsha u edela.
- Ni songo rwela ngomani, pfesesani.

Ndila ya u maka manweledzo:

- Manweledzo o nekedzwaho e kha mbonalo/tshivhumbeo tsho khakheaho ngeno tshi tsho randelwaho kha Tshitatamennde tsha Kharikhulamu ya Lushaka a a makiwa.
- Zwi tou vhofha uri vhalingiwa vha sumbedze tshivhalo tsha maipfi nga ndila i songo khakheaho.
- **Kha vha avhele maraga nga ndila i tevhelaho:**
 - Maraga dza 7 ndi dza mbuno. (Mbuno inwe na inwe i na maraga nthihi)
 - Maraga dza 3 ndi dza luambo.
 - Maragagute: 10
- Maraga dza luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:
 - Maraga **nthihi** musi ho bulwa mbuno 1–3 dzi re dzone.
 - Maraga **mbili** musi ho bulwa mbuno 4–5 dzi re dzone.
 - Maraga **tharu** musi ho bulwa mbuno dza 6–7 dzi re dzone.
- **Moderator pls check**
 - Ho khouthwa mafhungo a 1–3: a hu na ndatiso.
 - Ho khouthwa mafhungo a 4–5: kha vha tuse maraga 1.
 - Ho khouthwa mafhungo a 6–7: kha vha tuse maraga 2.

KHA VHA DZHIELE NZHELE:

- **Tshivhumbeo:**
Arali manweledzo o nkedzwa nga ndila i si yone a tea u avhelwa maraga.
- **Tshivhalo tsha maipfi**
 - Vhatoli vha tea u khwathisedza tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho.
 - Vha so ngo fhungudza maraga he vhagudi vha kundelwa u sumbedza tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho kana tshivhalo tsha maipfi tsho sumbedzwa nga ndila i si yone.
 - Arali tshivhalo tsha maipfi o randelwaho tsho fhira kha vha vhale u swika kha maipfi matanu, vha litshe othe o salaho.
 - Manweledzo ane a mapfufhi fhedzi a na mbuno dzo fhelelaho **hu so ngo vha** na ndatiso.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 10

KHETHEKANYO YA C: PHENDA NA KUSHUMISELWE KWA LUAMBO**MBUDZISO 3****TSHIBVELEDZWA TSHA 4: KHUNGEDZELO**

- 3.1 Mitshini yashu yo zwi latisa. (1)
- 3.2 Vha a toda u khwinisa mbonalo yavho? Kana vha tou toda u fhata muvhili wavho? O vha a tshi itela u kunga vhathu. (2)
- 3.3 B: Muthu muñwe na muñwe a tshi toda u bvelela kha zwine a khou ita. (1)
- 3.4
- Malwadze a mbilu na mutsiko wa malofha na zwiñtiresa
 - U nona , mikhavha na mathaela khunduni.
- Ndi ngauri zwo swifhadziwa/zwo ñwalwa nga fonto yo swifhadzwaho. (2)
- 3.5
- Fonto thukhu ndi ya u fhuredzela (*Khasithama tharu dza u thoma*)
 - Fonto khulwane ndi ya u kunga (*FHETHU HA NYONYOLOSO NDELE*)
- (2)
- 3.6 Ndi kha u nona, mikhavha na mathaela khunduni. Ndi ngauri vhathu vhane vha kwamea a vha nga si tanganedze ndila ye zwa ambiwa ngayo. (2)
- [10]

MBUDSISO 4**TSHIBVELEDZWA TSHA 5: KHATHUNI**

- 4.1 Vha khou sumbedzana vhathu vho sala murahu muendelamashango o swikaho lwa u thoma. (1)
- 4.2 Ndi ha u takalela muendelamashango o swikaho ngauri vha humbula uri a nga vha rengela zwine vha vha nazwo. (2)
- 4.3 Li khou sumbedza u mangala. (1)
- 4.4 D/A na C (1)
- 4.5 Vho mu fha dana la dzirannda, dana lavho ndi ñeniwa. (1)
- 4.6 Vhathu a vho ngo tsha wana zwe vha vha vho lavhelela zwone. (2)
- 4.7 Ndi muthu a si na vhulenda. Ha ngo kona u bvisela mushumi wawe khagala nga ndila ine a sala a tshi pfesesa. (2)
- [10]

MBUDZISO 5**TSHIBVELEDZWA TSHA 6: PHUROSА**

- 5.1 Li khou shuma u dadzisa nga u bula fhethu (1)
- 5.2 *Nariwaha* Masindi u do phasa, hafhu o didina lu sa vhuyi fhano. (1)
- 5.3 U khou shumisa khanedzano u itela u khwathisa uri a vho ngo edela. (2)
- 5.4 Khombo dzi vhangwa nga vhareili vho netaho dzibadani. (1)
- 5.5 D U bvedza nyito hu na ndivho. (1)
- 5.6 Wa uri vhatu vha fanela u thanyela zwithu zwine zwa nga dzhenisa khakhathini vha sa sokou fhumula vha sedza. (2)
- 5.7 Ndi musi muwali a tshi sumbedza uri madiraiva a thekhisi ha divhalekani nga ndila ya u tou angaredza sa izwi hu tshi di vha na vhanwe vhane vha divhalekana. (2)
- [10]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 30
MARAGAGUTE 70